

Фінансові нормативи діяльності фінансових компаній, кредитних установ

Згідно із ст. 29 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» основними напрямками нагляду нацкомфінпослуг є додержання фінансовими установами встановлених критеріїв та нормативів щодо:

Ліквідності, прибутковості, достатності капіталу та платоспроможності.

Нормативно-правовий акт, що регулює порядок подання звітності до Нацкомфінпослуг

- **фінансових компаній** : Порядок надання звітності фінансовими компаніями, довірчими товариствами, а також юридичними особами - суб'єктами господарювання, які за своїм правовим статусом не є фінансовими установами, але мають визначену законами та нормативно-правовими актами Держфінпослуг можливість надавати послуги з фінансового лізингу;
- **кредитних установ**: Порядок складання та подання звітності кредитними установами до Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України.

Подання звітності

Фінансові компанії та кредитні установи подають до Нацкомфінпослуг таку звітність:

- Квартальну та річну.

Назвіть дату подання кредитною установою та фінансовою компанією річної фінансової звітності до Нацкомфінпослуг:

- Не пізніше 28 лютого року, наступного за звітним;

Строк подання квартальної звітності до Нацкомфінпослуг:

- Не пізніше 25-го числа місяця, що настає за звітним кварталом;

Строк оприлюднення річної фінансової звітності:

- не пізніше 30 квітня наступного за звітним року.

Фінансові установи подають до Нацкомфінпослуг звітність у паперовій та електронній формах

Фінансові установи подають до Нацкомфінпослуг примірник річної фінансової звітності до:

- 1 червня року, наступного за звітним.

Достовірність та повнота річної фінансової звітності фінансові установи має бути підтверджена:

- Аудитором, інформація про якого внесена до реєстру аудиторів, що ведеться Нацкомфінпослуг.

Датою подання звітності кредитною установою до Нацкомфінпослуг вважається дата:

- Фактичної передачі звітності до Держфінпослуг.
- Поштового штемпеля підприємства (відділення) зв'язку, що обслуговує відправника.

У разі самотійного виявлення кредитною установою помилок, що містяться в раніше поданих звітних даних, вона має право подати корегуючі звітні дані (у електронному та паперовому вигляді) Не пізніше 10 календарних днів з дати кінцевого терміну подання таких звітних даних.

Фінансовий аналіз

Основні етапи фінансового аналізу:

- Збір та підготовка вхідної інформації;
- Аналітична обробка інформації;
- Аналіз, оцінка та інтерпретація результатів;
- Підготовка висновків та рекомендацій

Основні завдання фінансового аналізу

- Оцінка рентабельності та фінансової стійкості;
- Оцінка ефективності використання фінансових ресурсів;
- Оцінка забезпечення власними оборотними коштами;

Які види фінансового аналізу в залежності від використання його результатів використовуються

- Поточний (ретроспективний)
- Оперативний
- Перспективний

Фінансовий аналіз

дає можливість оцінити:

- Ступінь підприємницького ризику.
- Раціональність використання позикових засобів.
- Ефективність діяльності компанії.

Фінансовий стан підприємства аналізують за такими групами показників:

- Показники оцінки майнового стану.
- Показники оцінки прибутковості та рентабельності.
- Показники ліквідності та платоспроможності.
- Показники фінансової стійкості та стабільності підприємства.

Річна фінансова звітність включає в себе:

Баланс, звіт про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів, про власний капітал та примітки до звітів.

Результати управління грошовими потоками відображаються у формах фінансової звітності:

- Звіт про рух грошових коштів.

Які із активів відносяться до групи найбільш ліквідних активів?

- **Кошти, їх еквіваленти, короткострокові фінансові інвестиції.**

Який із позитивних показників видів діяльності щодо руху грошових коштів є найбільш впливовим на якість доходів фінансової установи:

- **Операційна діяльність.**

Звіт про рух грошових коштів окремо відображає рух грошових коштів за видами діяльності:

- **операційної діяльності**
- **інвестиційної діяльності.**
- **фінансової діяльності.**

Аналіз балансу

До статті балансу „Довгострокові фінансові інвестиції” віднесено:

- Фінансові інвестиції на період більше одного року та Всі інвестиції, які не можуть бути вільно реалізовані в будь-який момент (ПСБОН[№]2 „Баланс”).

Згідно з стандартами бухгалтерського обліку обтяжливим є контракт:

- Витрати на виконання якого перевищують очікувані економічні вигоди від цього контракту.

Формування капіталу

- фінансовими компаніями та кредитними установами передбачено законодавством.

Мінімальний розмір резервного капіталу у відповідності до вимог статті 14 Закону України "Про господарські товариства":

- 25 % від статутного капіталу.

Розмір власного капіталу дорівнює:

- Різниці між активами та зобов'язаннями.

Статутний капітал

- **Чи можуть фінансові установи формувати чи збільшувати розмір статутного капіталу за рахунок майна засновників фінансових установ?**
- Не може, оскільки статутний капітал фінансових установ формується або збільшується виключно грошовими коштами згідно із вимогами законодавства
- **Статутний капітал фінансової установи формується:**
- Шляхом внесення грошових коштів кожним учасником/засновником на банківський рахунок комерційних банків, який відкритий фінансовою установою.

ПОЛОЖЕННЯ

про критерії та фінансові нормативи діяльності кредитних установ (6261)

- Дія цього Положення поширюється на кредитні установи, які отримали ліцензію Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України або Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, на провадження діяльності з надання фінансових кредитів за рахунок залучених коштів (крім кредитних спілок, об'єднаних кредитних спілок, ломбардів)

Субординований борг

субординований борг - позика грошових коштів, договором якої передбачено, що у разі банкрутства чи ліквідації позичальника повернення коштів за такою позикою здійснюється лише після виконання зобов'язань позичальника перед іншими кредиторами.

Кредитні установи мають право **залучати субординований борг** від юридичних осіб - резидентів і нерезидентів у грошовій формі як у національній, так і в іноземній валюті з **подальшим урахуванням цих коштів до капіталу кредитної установи.**

У разі залучення коштів на умовах субординованого боргу **від нерезидента в іноземній валюті такий договір підлягає реєстрації в Національному банку України** відповідно до Положення про порядок отримання резидентами кредитів, позик в іноземній валюті від нерезидентів і надання резидентами позик в іноземній валюті нерезидентам, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 17 червня 2004 року N 270 ([z0885-04](#)), зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 15 липня 2004 року за N 885/9484 (зі змінами);

ОСНОВНИЙ КАПІТАЛ

- **основний капітал** - сума статутного капіталу, резервного капіталу, інших резервів, сформованих на покриття ризиків, та нерозподіленого прибутку або збитку кредитної установи;
- **субординований капітал** - субординований борг, що враховується до власного капіталу кредитної установи;
- **власний капітал** - частина в активах кредитної установи, що залишається після вирахування її зобов'язань (крім зобов'язань за субординованим боргом з урахуванням обмежень, встановлених пунктом 2.6 глави 2 цього Положення)

Сума інших складових власного капіталу кредитної установи, за винятком основного капіталу:

- Не повинна перевищувати розміру основного капіталу.

Урахування субординованого боргу

- **2.6. Субординований борг враховується до власного капіталу кредитної установи в обсязі, що не перевищує 50 відсотків розміру основного капіталу, у разі, якщо субординований борг відповідає таким умовам: договором субординованого боргу передбачено, що у разі банкрутства чи ліквідації позичальника повернення коштів за його позикою здійснюється лише після виконання зобов'язань позичальника перед іншими кредиторами; строк, на який залучається субординований борг, повинен бути не менше ніж п'ять років. Дострокове повернення коштів (повне або часткове) за субординованим боргом дозволяється тільки з ініціативи кредитної установи і тільки у разі, якщо це не призведе до недотримання кредитною установою вимог цього Положення.**
- **Сума інших складових власного капіталу, за винятком основного капіталу, не повинна перевищувати розміру основного**

Гл. 3. Показники і вимоги, що обмежують ризики за операціями з фінансовими активами (КУ)

3.1. **Ризиком стосовно однієї особи** або групи пов'язаних осіб вважається сукупність вимог кредитної установи за позиками, кредитами, а також гарантіями, поруками, облігаціями, векселями та іншими позабалансовими вимогами за зобов'язаннями однієї особи або групи пов'язаних осіб.

При застосуванні цієї норми для заборгованості за позиками, кредитами, забезпеченими пулом іпотек, консолідованим іпотечним боргом або іпотечним покриттям, ризиком стосовно однієї особи або групи пов'язаних осіб вважається **ризик за кожним окремим активом**, що входить до складу такого забезпечення.

3.1.1. Ризик кредитної установи **стосовно однієї особи** або групи пов'язаних осіб **вважається великим**, якщо його сума становить або перевищує **10 відсотків власного капіталу**. Кредитна установа щокварталу надає до Нацкомфінпослуг інформацію про кожний великий ризик відповідно до законодавства.

3.1.2. Кредитна установа **не може нести ризик стосовно однієї особи, що перевищує 15% власного капіталу**. Кредитна установа **не може нести ризик стосовно групи** пов'язаних осіб, що перевищує **20% власного капіталу**.

- 3.1.3. Кредитна установа не може нести **великі ризики**, що в сумі перевищують **восьмикратний розмір власного капіталу**.

вимоги, що обмежують ризики за операціями

- 3.2. Не повинні перевищувати **25 відсотків** власного капіталу кредитної установи **активи, що складаються з: цінних паперів українських емітентів, які не пройшли лістинг** та не знаходяться в обігу на фондовій біржі (крім цінних паперів, погашення та отримання доходу за якими гарантовано відповідно до законодавства державою, органами місцевого самоврядування або третіми особами); цінних паперів іноземних емітентів (крім цінних паперів, погашення та отримання доходу за якими гарантовано урядами іноземних держав), які не мають інвестиційного рейтингу або не перебувають в обігу на фондовій біржі; векселів, похідних цінних паперів. Цінні папери визнаються такими, що перебувають в обігу на фондовій біржі, за умови їх відповідності вимогам підпункту 153.8.2 пункту 153.8 статті 153 розділу III Податкового кодексу України (2755-17).
- 3.3. **Сума зобов'язань за борговими цінними паперами, крім облігацій, не повинна перевищувати розміру статутного капіталу.**
- 3.4. Кредитна установа має право розміщувати облігації на суму, яка не перевищує трикратного розміру власного капіталу або розміру забезпечення, що надається їй з цією метою третіми особами.

Управління ризиками в фінансових установах

Етапи з яких складається управління ризиками в фінансових установах:

- **Визначення ризику.**
- **Оцінка ризику.**
- **Мінімізація або обмеження ризику.**
- **Контроль за рівнем ризику.**

Система оцінки ризику включає:

- **Визначення розміру можливих втрат.**
- **Визначення імовірності негативної події, що призведе до втрат.**
- **Визначення тривалості впливу ризику.**

Які ризики відносяться до фінансових ризиків?

- Кредитний ризик.
- Ризик ліквідності.
- Ризик грошового потоку, валютний ризик

Які з наведених активних операцій небанківських фінансових установ є ризикованими? – Всі:

- Валютні операції.
- Кредитні операції.
- Операції з цінними паперами.

Активи, поділені на групи за ступенем ризику:

- I група - з коефіцієнтом зваження 0 відсотків:
- грошові кошти готівкою та на поточних рахунках у банках;
- державні цінні папери;
- активи, забезпечені державними гарантіями;

II група - з коефіцієнтом зваження 20

ВІДСОТКІВ:

- грошові кошти на вкладних (депозитних) рахунках у банках;
- інші кошти (грошові документи та грошові кошти в дорозі);
- іпотечні активи, які відповідають вимогам до іпотечного покриття, встановленим Законом України "Про іпотечні облігації", та забезпечені іпотекою нерухомого майна, зареєстрованого відповідно до законодавства України та оціненого незалежним суб'єктом оціночної діяльності, переоцінка якого здійснюється щорічно або додатково в разі, якщо ціни на ринку подібної нерухомості знижуються більше ніж на 10 відсотків, а також придбані цінні папери, випущені Державною іпотечною установою, звичайні іпотечні облігації та права вимоги, забезпечені такими іпотечними активами;
- активи, забезпечені гарантіями фінансових установ;
- активи, які є правами вимоги до інших фінансових установ, зі строком погашення один рік або менше;
- активи кредитної установи, що здійснює рефінансування первинних кредиторів, які є правами вимоги до таких первинних кредиторів та щодо яких прийнято зобов'язання стосовно заміни або зворотного викупу первинним кредитором таких активів у разі порушення позичальником своїх зобов'язань за договором;

III група - з коефіцієнтом зваження 50 відсотків:

- активи, повністю забезпечені іпотекою нерухомого майна, зареєстрованого відповідно до законодавства України та оціненого незалежним суб'єктом оціночної діяльності, переоцінка якого здійснюється, якщо ціни на ринку подібної нерухомості знижуються більше ніж на 25 відсотків, а також придбані звичайні іпотечні облігації та права вимоги, забезпечені такими активами;
- залишкова вартість основних засобів, нематеріальних активів та інших необоротних активів;

IV група - з коефіцієнтом зваження 100 відсотків:

- активи, заборгованість за якими прострочена більше 60 днів;
- активи, які є правами вимоги до інших фінансових установ, зі строком погашення понад один рік;
- нарахований та не отриманий дохід;
- усі інші активи.

Кошти на позабалансових рахунках поділені на групи за ступенем ризику:

I група - з коефіцієнтом зваження 0 відсотків:

- контрактні зобов'язання отримані (зобов'язання, що виникають унаслідок активних операцій);
- списані активи;
- непередбачені активи;

II група - з коефіцієнтом зваження 20 відсотків:

- гарантії та забезпечення отримані, крім гарантій та забезпечень, отриманих Державною іпотечною установою;

III група - з коефіцієнтом зваження 50 відсотків:

- активи на відповідальному зберіганні;

IV група - з коефіцієнтом зваження 100 відсотків:

- контрактні зобов'язання надані (зобов'язання, що виникають унаслідок пасивних операцій);
- гарантії та забезпечення надані;
- непередбачені зобов'язання;
- інші зобов'язання.

Платоспроможність

- Коефіцієнт платоспроможності визначається як відношення власного капіталу кредитної установи (за винятком субординованого капіталу) до сумарних активів та коштів на позабалансових рахунках, зважених за ступенем ризику.
- Нормативне значення коефіцієнта платоспроможності не може бути меншим, ніж 10 відсотків.

Активи зважені на ризик

До 2-ї групи активів кредитних установ, які необхідно зважувати за ступенем ризику при розрахунку показника платоспроможності відносяться:

- **Грошові кошти на вкладних (депозитних) рахунках у банках; інші кошти (грошові документи та грошові кошти в дорозі); іпотечні активи; активи, забезпечені гарантіями фінансових установ; активи, які є правами вимоги до фінансових установ, зі строком погашення до одного року; активи кредитної установи, що здійснює рефінансування первинних кредиторів.**

Активи кредитних установ, забезпечені гарантіями фінансових установ відносяться до:

- **Другої до групи активів, що необхідно зважувати за ступенем ризику.**

Грошові кошти готівкою та на поточних рахунках у банках, які є активами кредитної установи відносяться до:

- **Першої групи активів зважених за ступенем ризику.**

Ризик кредитної установи

Ризик кредитної установи стосовно однієї особи або групи пов'язаних осіб вважається великим:

- Якщо його сума становить або перевищує 10 відсотків власного капіталу.

Кредитна установа надає до Нацкомфінпослуг інформацію про кожний великий ризик:

- Щокварталу.

Кредитна установа не може нести ризик стосовно однієї особи або групи пов'язаних осіб:

- Більше 25 % власного капіталу.

Кредитна установа не може нести ризик стосовно однієї особи, що перевищує 15% власного капіталу. Кредитна установа не може нести ризик стосовно групи пов'язаних осіб, що перевищує 20% власного капіталу (зміни 2013)

Ліквідність

- ліквідність - здатність кредитної установи забезпечити своєчасне виконання своїх грошових зобов'язань, яка визначається збалансованістю між строками і сумами погашення розміщених активів та строками і сумами виконання зобов'язань кредитної установи, а також строками та сумами інших джерел і напрямів використання коштів;
- ліквідні активи - кошти в касі та на поточних рахунках кредитної установи, відкритих у банках, а також активи, що можуть бути швидко проконвертовані в готівкові чи безготівкові кошти;

Норматив короткострокової

ліквідності

визначається як відношення ліквідних активів (строк погашення до 1 року) до короткострокових зобов'язань із строком погашення до 1 року. Показник повинен бути не менш ніж 20%.

До ліквідних активів входять:

- грошові кошти готівкою;
- грошові кошти на поточних рахунках у банках;
- короткострокові депозити, розміщені в банках;
- короткострокові кредити, надані іншим фін.установам та клієнтам;
- державні цінні папери.

До короткострокових зобов'язань входять:

- кошти до запитання;
- зобов'язання перед Державним бюджетом України;
- короткострокові кредити, одержані від інших фін.установ;
- короткострокові боргові цінні папери, емітовані кредитною установою;
- зобов'язання і вимоги за всіма видами гарантій, порук;
- зобов'язання з кредитування, надані іншим фін.установам та клієнтам;

Ліквідність

Грошові кошти кредитної установи складають 750 тис. грн.,
депозит, розміщений в банках на строк 18 місяців складає
1 500 тис. грн.,
кредит, наданий іншій фінансовій установі складає 25 тис.
грн.,
кредити надані клієнтам складають 75 тис. грн.,
кредити, одержані від інших в фінансових установ на 10
місяців складають 800 тис. грн.,
кошти до запитання складають 2 000 тис. грн.,
зобов'язання перед Державним бюджетом України
складають 50 тис. грн.

**Розрахуйте фактичне значення нормативу
короткострокової ліквідності:** $(750 + 25t + 75t) / (800t + 2000t + 50t) =$

- 29,8 %.

Податковий кодекс

139.3.3. Фінансовий результат до оподаткування збільшується:

- 1) на перевищення розміру резерву станом на кінець податкового (звітного) періоду, над лімітом, який визначається як менша з двох величин:
 - а) 20 відсотків (на період з 1 січня 2015 року до 31 грудня 2015 року - 30 відсотків, **на період з 1 січня 2016 року до 31 грудня 2016 року - 25 відсотків**) сукупної балансової вартості активів, знецінення яких визнається шляхом формування резерву, збільшеної на суму резерву за такими активами згідно з даними фінансової звітності за звітний період;
 - б) величина кредитного ризику за активами, визначена на кінець звітного (податкового) періоду відповідно до вимог органу, що регулює діяльність банків, або органу, що регулює діяльність небанківських фінансових установ.

У разі якщо орган, що регулює діяльність банків, або орган, що регулює діяльність небанківських фінансових установ, не встановлює вимог до визначення кредитного ризику, ліміт визначається згідно з пунктом "а" цієї частини підпункту.